

ФОРМАЛІЗАЦІЯ МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

В статті розглянуто поняття «інвестиційні ресурси» та визначено інструментарій підвищення ефективності управління ними. Формалізовано методи забезпечення якості інвестиційних ресурсів. Ключові слова: інвестиційні ресурси, управління, ефективність.

В статье рассмотрено понятие «инвестиционные ресурсы» и определено инструментарий повышения эффективности управления ими. Формализованы методы обеспечения качества инвестиционных ресурсов. Ключевые слова: инвестиционные ресурсы, управления, эффективность.

In the article a concept «investment resources» and certainly tool of increase of management efficiency is considered by them. The methods of providing of quality of investment resources are formalized. Key words: investment resources, managements, efficiency.

Постановка проблеми. Економічне зростання в будь-якій економіці визначається інтенсивністю інвестиційних процесів у ній, їх спрямованістю та можливістю регулювання для вирішення пріоритетних завдань. У процесі управління діяльністю підприємств на перший план висувуються проблеми оновлення їх матеріально-технічної бази, впровадження інноваційних технологій, оновлення асортименту продукції, досягнення певного рівня економічної безпеки та конкурентоспроможності. Вирішення вищенаведених проблем полягає в розробці та реалізації методичних основ ефективного управління інвестиційними ресурсами.

Аналіз останніх джерел та публікацій. Управління інвестиційними ресурсами досліджували такі вчені як Гитман Л.[1], Джонк М., Шарп У.Ф.[2], Г.Дж. Александер, Д.В. Бейли та ін. Питанням ефективності інвестиційних ресурсів свої дослідження присвятили наступні українські вчені:

І. Бланк [3], А.Пересада[3], Є.М. Сич [5], М. Туріянська [6], Т. Майорова [7] та ін.

Так І.О. Бланк, при визначенні складу інвестиційних ресурсів і формалізації інструментарію управління, розглядає лише фінансові елементи та методи управління капіталом підприємства[3].

Майорова Т. розширила зміст поняття «інвестиційні ресурси» включивши до них всі види економічних ресурсів та обґрунтувавши поділ інвестиційних ресурсів на внутрішні, зовнішні, власні та залучені. При цьому, розглядаючи структуру інвестиційних ресурсів, вона наводить лише класифікацію природних ресурсів, не визначивши при цьому [7].

Невирішена частина загальної проблеми. Багато проблем, пов'язаних з формалізацією, методологією управління, практикою формування та реалізацією інвестиційних ресурсів підприємства, його місця

у системі управління підприємством в ринкових умовах, залишилися недослідженими.

Мета статті. Недостатність дослідження зазначених питань, їх актуальність, теоретична і практична значимість визначили вибір теми статті та обумовили необхідність удосконалення методичного забезпечення економічної категорії «інвестиційні ресурси».

Виклад основного матеріалу. Найчастіше інвестиційні ресурси обмежуються фінансовими активами, які залучаються до інвестиційних проектів [3]. Однак, відповідно до законодавства України, для інвестування підприємства можуть залучати капітал як у майновій (матеріальній), так і в нематеріальній формах, яка виражається через об'єкти інтелектуальної власності. Дане визначення обґрунтовано багатьма економістами [4-7], які схиляються до думки, що поняття інвестиційних ресурсів повинне охоплювати усі види капіталу підприємства. **Інвестиційні ресурси** – це всі види економічних ресурсів підприємства, які можна задіяти в інвестиційній діяльності: з одного боку – це запаси, кошти, джерела, що становлять основу інвестиційної діяльності; з іншого – інтелектуальні, інформаційні ресурси, які є ресурсами супроводу та за відповідних умов здатні підвищити чи знизити ефективність застосування перших. Таке визначення охоплює усі види капіталу підприємства та відповідає сучасним уявленням щодо економічної сутності інвестиційних ресурсів. Наведене трактування відображає не лише фінансову складову забезпечення інвестиційної діяльності, а і підкреслює можливості використання матеріальних, нематеріальних та трудових ресурсів. Проте виникає необхідність класифікувати та структурувати економічні ресурси підприємства для визначення їх взаємозв'язку та взаємозалежності з інвестиційним процесом на підприємстві.

На основі розглянутих підходів до визначення, структуризації та класифікації джерел формування інвестиційних ресурсів, авторами розроблена структура інвестиційних ресурсів підприємства (рис. 1).

На підприємствах України в структурі інвестиційних ресурсів переважають власні фінансові ресурси. Така тенденція викликана рядом особливостей інвестиційної діяльності в Україні:

- незалежно від спрямованості інвестиційного проекту (отримання прибутку чи соціального ефекту) потрібна певна первинна сума коштів,
- переважна більшість інвестиційних проектів на промислових підприємствах спрямовані на оновлення основних фондів, а тому підприємства намагаються самостійно вирішити проблеми забезпечення проекту,
- для залучення зовнішніх інвестиційних ресурсів потрібно підтримувати імідж підприємства, забезпечувати його привабливість, що забезпечується фінансовою стійкістю, рентабельністю та ліквідністю.

Таким чином в ході дослідження структури інвестиційних ресурсів промислових підприємств України виявлено, що для здійснення інвестиційної діяльності необхідна наявність фінансових ресурсів. При цьому

важливими умовами є рівень інвестиційної мобільності, використання, інноваційності, рентабельності та інші показники ефективності. На основі зазначених аспектів забезпечення ефективності інвестиційних ресурсів, авторами вводиться поняття якості інвестиційних ресурсів, як характеристику, що визначає ефективність інвестиційної діяльності та забезпечується оптимальністю складу і швидкістю перетворення (мобільністю) ресурсів в інвестиції. Дослідження економічного змісту поняття показало, що якість ресурсів лежить в основі забезпечення якості продукту. Отже якість інвестиційних ресурсів забезпечує активізацію та ефективність інвестиційної діяльності.

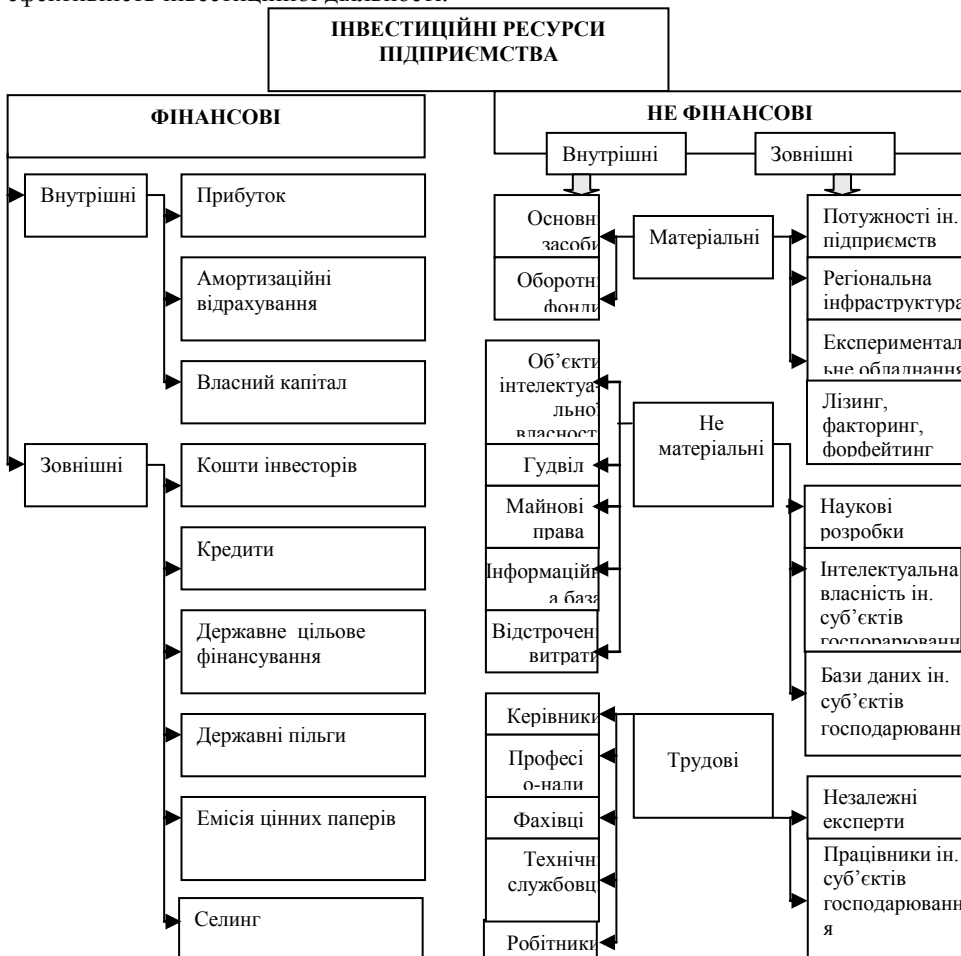

Рис 1 Структура та джерела формування інвестиційних ресурсів підприємства

Якість інвестиційних ресурсів досліджувалась вченими [6] в ракурсі визначення характеристик окремо взятих ресурсів, та ранжування цих ресурсів відповідно до рангів їх якості. При цьому «одночасне використання різноякісних інвестиційних видів ресурсів – це об'єктивна властивість економічного розвитку»[6, ст.44]. Схема забезпечення якості інвестиційних ресурсів повинна мати чітко визначені цілі, що встановлюються інвестиційною стратегією та стратегією розвитку, потребами інвестиційної діяльності (рис.2). Також важливо визначити вплив факторів на якість інвестиційних ресурсів, так як відповідно до них визначаються основні вимоги якості, а саме цілі забезпечення якості інвестиційних ресурсів та інструментарій досягнення встановлених цілей. Не менш важливо розробити систему оцінки якості ресурсів, яка дозволить оцінити ефективність інвестиційних ресурсів та управління ними, а також рівень дотримання принципів та досягнення цілей.

Основними факторами, що визначають рівень якості інвестиційних ресурсів є їх мобільність, оптимальність структури та характер взаємодії. Методологія оптимізації структури інвестиційних ресурсів на сьогоднішній день ґрунтується на теоріях управління капіталом підприємства.

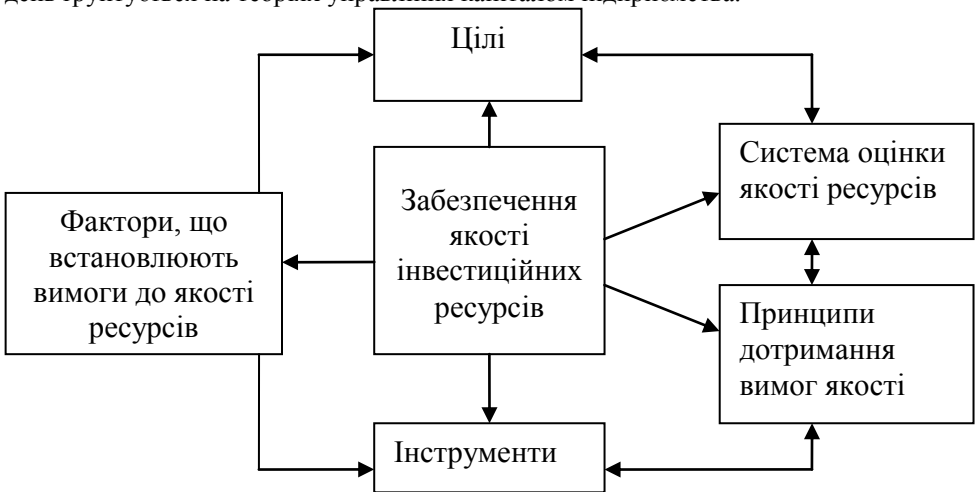

Рис 2 Схема забезпечення якості інвестиційних ресурсів

Проте більшість дослідників не враховують участь не фінансових ресурсів в інвестиційній діяльності. Також чітко не визначено методи оптимізації співвідношення між внутрішніми та зовнішніми ресурсами підприємства. На сьогоднішній день лише внутрішня система управління та ефективність прийняття рішень визначають співвідношення між зазначеними видами інвестиційних ресурсів. На першому етапі забезпечення оптимальності структури інвестиційних ресурсів визначаються початкові умови визначення оптимальної структури ресурсів (рис. 3).

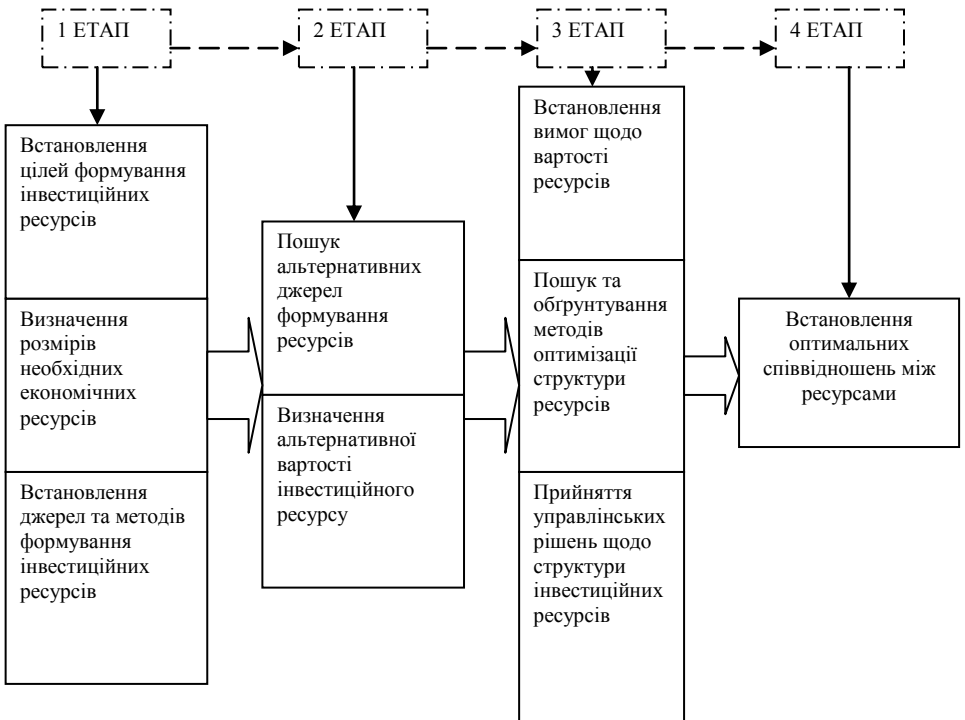

Рис. 3 Процес оптимізації структури інвестиційних ресурсів

Другий етап – пошук альтернативи – дозволяє виявити приховані можливості зменшення вартості ресурсів або визначити інші джерела формування інвестиційних ресурсів підприємства. На третьому етапі приймаються управлінські рішення щодо вибору шляхів оптимізації, а четвертий – заключний етап – визначає оптимальність співвідношення між задіяними ресурсами відповідно до потреб інвестиційної діяльності підприємства.

Наступним критерієм забезпечення якості інвестиційних ресурсів є підвищення їх мобільності, що визначена авторами як швидкість перетворення ресурсів на інвестиції. При цьому мобільність відображає здатність інвестиційних ресурсів стати джерелом фінансування інвестицій.

Одним із факторів забезпечення якості інвестиційних ресурсів є синергійний характер взаємодії різних економічних ресурсів під час їх об'єднання в інвестиційній діяльності.

Зазначені інструменти забезпечення ефективності інвестиційних ресурсів дозволяють сформулювати поняття «управління інвестиційними ресурсами». **Управління інвестиційними ресурсами** – це процес пошуку та обґрунтування залучення економічних ресурсів підприємства до інвестиційної діяльності з подальшим їх удосконаленням та акумулюванням. Крім того в процесі управління потрібно мінімізувати вартість ресурсів, їх склад та структуру, обґрунтувати

необхідність резервування. Також з метою підвищення ефективності інвестиційної діяльності необхідно максимізувати результативність, що досягається пошуком всіх можливостей, які ресурси та умови їх використання здатні створити.

Формування інвестиційних ресурсів повинно відповідати ряду принципів:

1. Спрямованість, яка визначена загальною стратегією розвитку підприємства,

2. Єдність та взаємодоповненість економічних ресурсів, які використовуються в інвестиційній діяльності,

3. Системність та послідовність процесу залучення ресурсів, що забезпечить безперервність інвестиційного процесу,

4. Відповідність обсягів необхідних ресурсів потребам інвестиційної діяльності,

5. Оптимальність структури та мобільність інвестиційних ресурсів, що визначить їх якість та ефективність інвестування,

6. Мінімізація вартості ресурсів, які використовуються з різних джерел,

7. Наукова та економічна обґрунтованість методів фінансування і необхідності в резервуванні ресурсів.

Як показує практика інвестування в Україні наявності інвестиційних ресурсів недостатньо для здійснення інвестиційної діяльності та забезпечення її ефективності. За визначенням багатьох науковців в основі активізації інвестиційної діяльності лежить ефективність управління інвестиційним потенціалом підприємства. На основі дослідження трактування поняття «потенціал» в економічних наукових працях авторами авторам сформульовано поняття «інвестиційний потенціал» як організовану сукупність внутрішніх та зовнішніх економічних можливостей та ресурсів, які створюють умови для розвитку підприємства та забезпечують реалізацію стратегічних і тактичних цілей в сфері інвестиційної діяльності.

Висновки. Дослідження сутності інвестиційних ресурсів показало плюралізм у визначенні цього поняття. Узагальнивши, можна виділити дві течії в наукових дослідженнях: перший – автори розглядають інвестиційні ресурси як фінансове забезпечення інвестиційної діяльності, другий – інвестиційні ресурси розглядаються як будь-який ресурс підприємства. Ефективне управління інвестиційними ресурсами лежить в основі процесу реалізації інвестиційної діяльності підприємства, але залежить не лише від наявності та якості інвестиційних ресурсів, а й від наявності можливостей їх реалізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гитман Л., Джонк М. Основи інвестування: [Текст] Пер. з англ. – М.: Справа, 1997. – 457 с.
2. Шарп У.Ф., Г.Дж. Александер, Д.В. Бейли. Інвестиції. [Текст] – М.: Инфра-М, 2003. – 1028 с
3. Бланк И.А. Основы инвестиционного менеджмента [Текст] — К.: Ника-Центр: Эльга-Н, 2001. — Т. 2: — 2001. — 511 с.
4. Пересада А.А., Управління інвестиційним процесом. [Текст] – К.: Либра, 2002.– 472 с.
5. Туриянская М.М. Инвестиційні джерела [Текст] — Д.: Юго-Восток, 2004. — 317 с

6. Сич С.М., Ільчук В.П. Інвестиційна діяльність [Текст] – К.: Аспект-Поліграф, 2003. – 352 с.
7. Майорова Т. В.. Інвестиційна діяльність [Текст] / Т.В.Майорова; М-во освіти і науки України, Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана. — К.: Центр учб. л-ри, 2009. — 470 с.